

Список використаних джерел

1. Будько О. В., Галатов Б. М. Особливості нормативно-правового регулювання корпоративної соціальної відповідальності підприємств. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2020. № 17. С. 100–104.
2. Шиманська О. П., Петрук Н. В. Нормативно-правове регулювання соціальної відповідальності бізнесу в Україні. *Економіка та суспільство*. 2021. № 34. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1040>
3. Сушик І.В. Етика бізнесу: навч. посіб. І.В. Сушик, О.Г. Сушик, Я.М. Мартинюк, В.В. Вісин. Луцьк: РВВ Луцький НТУ, 2019. 268 с.

Черненко О. В.,

аспірант кафедри публічного та міжнародного права,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана

ПОВОДЖЕННЯ З ПОБУТОВИМИ ВІДХОДАМИ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ ТА ПРАВА ЛЮДИНИ

У сучасному світі зростання обсягів побутових відходів стало серйозною екологічною, соціальною та економічною проблемою. Правильне поводження з відходами є критично важливим для забезпечення чистоти навколишнього середовища, захисту здоров'я населення та збереження природних ресурсів. Однак в умовах особливих обставин, таких як військові конфлікти, природні катастрофи або пандемії, виникають нові виклики для адміністративно-правового регулювання в цій сфері.

У кризових ситуаціях можуть бути порушені діючі законодавчі норми, що ускладнює виконання зобов'язань з утилізації відходів. Відсутність чітких регуляцій може призвести до правового вакууму, що негативно вплине на

організацію збору та обробки відходів. У випадках надзвичайних ситуацій обсяги побутових відходів можуть різко зрости, що потребує термінового реагування та адаптації чинних систем управління відходами. Це може призвести до переповнення сміттєзвалищ і збільшення негативного впливу на довкілля.

На нашу думку, важливо, щоб адміністративно-правове регулювання поводження з відходами стало частиною загальної системи управління надзвичайними ситуаціями. Це потребує тісної координації між різними державними органами, місцевими адміністраціями та гуманітарними організаціями. Адже, неправильне управління побутовими відходами під час кризових ситуацій може призвести до серйозних загроз здоров'ю населення, зокрема до епідемій. Відсутність чітких правил і норм щодо поводження з відходами може створити умови для розповсюдження інфекційних захворювань.

В той же час, особливо важливим, вважаємо, є залучення громади до процесу управління відходами. Однак недостатня обізнаність населення про права та обов'язки може ускладнити цей процес.

Таким чином, адміністративно-правове регулювання поводження з побутовими відходами в умовах особливих ситуацій потребує термінового вдосконалення та адаптації до нових викликів. Це забезпечить ефективність управління відходами, захист навколишнього середовища та здоров'я громадян у складних умовах.

Проблема перевищення обсягів побутових відходів та необхідність їх сортування до чого призвело зростання обсягів побутових відходів. Основними причинами цього явища є: 1) зростання споживання, адже, з підвищенням рівня життя зростає споживання товарів та послуг, що призводить до збільшення кількості відходів. Багато товарів мають короткий термін служби, що сприяє швидкому утворенню відходів; 2) у багатьох регіонах наявна недостатня

кількість сміттєзвалищ і станцій для збору відходів, що призводить до їх накопичення на територіях, а також до забруднення навколишнього середовища; 3) відсутність ефективних політик поводження з побутовими відходами. Мова йде про відсутність чіткої політики у сфері управління відходами, що ускладнює контроль за їх утворенням і утилізацією. Невиконання законодавства може призвести до негативних наслідків для екології та здоров'я населення; 4) необхідність проведення інформаційної політики щодо сортування побутових відходів.

Сортування відходів як вторинної сировини, що є у складі побутових відходів, допускається на підприємствах сортування та перероблення побутових відходів, які можуть входити до складу споруд полігона побутових відходів. На кожен полігон побутових відходів має бути розроблений, погоджений та затверджений проект, що включає санітарно-технічний паспорт [2].

Ми вважаємо, що сортування побутових відходів є одним з найефективніших способів вирішення проблеми їх перевищення. Основні переваги цього процесу включають: - зменшення обсягу відходів (сортування дозволяє відокремлювати перероблювані матеріали (папір, скло, пластик, метал) від неперероблюваних, що зменшує обсяги сміття, яке потрапляє на звалища); - економія ресурсів (переробка вторинних сировин дозволяє зменшити потребу у видобутку нових природних ресурсів, знижуючи негативний вплив на навколишнє середовище та економлячи енергію); - поліпшення екологічної ситуації (сприяє зменшенню забруднення довкілля, оскільки зменшує кількість відходів, що потрапляють на звалища, і знижує викиди шкідливих речовин); - залучення громадськості (сортування побутових відходів може стимулювати громадську активність і відповідальність, адже участь населення в цьому процесі формує культуру екологічної свідомості); - створення робочих місць

(розвиток інфраструктури для збору та переробки вторинних сировин створює нові робочі місця в секторі екологічних послуг).

Втім, нажаль, в Україні питання сортування побутових відходів не набуло такої масової підтримки організації. Головними негативними чинниками, на нашу думку, стали:

1) відсутність інфраструктури - неповна мережа контейнерів для збору різних типів відходів призводить до труднощів у сортуванні. Багато населених пунктів не мають достатньої кількості окремих контейнерів для скла, пластику, паперу та органічних відходів. В той же час, споживачі досить часто навмисно неправильно здійснюють сортування, що призводить до не можливості його ціленаправленого переміщення та переробки;

2) недостатня обізнаність населення – мова йде, в більшій мірі, про відсутність інформаційної політики щодо поводження з побутовими відходами. Багато громадян не мають чіткої інформації про важливість сортування відходів, що призводить до нерегулярного або неправильного сортування. Відсутність освітніх кампаній і інформаційних ресурсів обмежує розуміння населення про переваги та методи сортування;

3) відсутність культури поводження з побутовими відходами. У деяких громадах існує недовіра до системи збору відходів та переробки, що може зумовлювати небажання сортувати. Ставлення до екології як до вторинної проблеми може бути результатом низької свідомості щодо екологічних питань. Так, наприклад, Польща має жорстке законодавство та два тарифи за вивіз сміття, де на сортоване ціна значно нижча, ніж на несортоване сміття. Також існує система штрафів за регулярну відмову від сортування відходів;

4) низька мотивація для населення. Відсутність системи заохочення для громадян, які активно займаються сортуванням, зменшує стимул до участі в цьому процесі. Без очевидної вигоди або компенсації, люди можуть не

вважати за потрібне змінювати свої звички. Так, наприклад, в Республіці Хорватія діє Закон «Про поводження з відходами», яким передбачено компенсація за здачу побутових відходів в спеціальні контейнери [4]. Для порівняння: у Німеччині переробляють і компостують 66% побутових відходів, Швейцарії – 53%, у Польщі – 44%. У Швейцарії і Швеції захоронюється менше 1% побутових відходів. У Швеції біогаз від побутових відходів використовується для вироблення електроенергії, якою освітлюються житлові будинки [5]. Якщо мова йде про скляну та пластмасову тару, то вона повинна бути вимита; якщо папір чи картон, то максимально складена. Формами компенсації є: жетони на купівлю продуктів в магазинах, купони на знижки, гроші тощо;

5) неузгодженість законодавства – непослідовність у законодавчому регулюванні, відсутність чітких стандартів для сортування відходів і недостатня підтримка з боку держави створюють проблеми в реалізації програм з управління відходами. Даний негативний чинник стосується, в т.ч., і питань управління побутовими відходами;

6) відсутність ефективних механізмів збору та переробки – нерегулярний або неналежний збір відсортованих відходів, а також недостатня кількість підприємств для їх переробки призводять до того, що навіть відсортовані відходи часто потрапляють на звалища. В Україні наразі налічується близько 256 підприємств, які займаються переробкою побутових відходів. Це число включає компанії, що спеціалізуються на зборі, сортуванні та утилізації відходів. Однак рівень переробки залишається низьким – лише близько 3% від загального обсягу відходів, що вказує на значні проблеми в системі управління відходами. Багато з цих підприємств стикаються з труднощами через відсутність належної інфраструктури для збору та переробки, а також недостатню обізнаність населення про важливість сортованого збору. Крім того, нове законодавство, що регулює управління

відходами, має на меті поліпшити ситуацію, але його ефективність ще потрібно перевірити на практиці;

7) обмежені фінансові ресурси. В даному випадку, маємо на увазі часта відсутність коштів в місцевому бюджеті для сортування та переробки побутових відходів, що призводить до обмеження на інвестиції в інфраструктуру і технології.

З огляду на зазначене, пропонуємо, розробити та вжити комплексних заходів для підвищення ефективності сортування побутових відходів в Україні. Це включає розвиток інфраструктури, освітні кампанії для підвищення обізнаності населення, удосконалення законодавства, а також створення стимулів для активної участі громадян у процесі. Розвиваючи культуру відповідального ставлення до відходів, Україна зможе значно поліпшити ситуацію з їх утворенням і переробкою.

Список використаних джерел

1. Сміттєзвалища та їх вплив на довкілля. URL: <https://www.reline.com.ua/statti/smittezvalyshha-ta-dovkillya/>

2. Про затвердження Правил експлуатації полігонів побутових відходів: затв. Наказом Міністерства з питань житлово-комунального господарства від 01.12.2010 № 435. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1307-10#Text>

3. Про схвалення Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року: затв. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 8 листопада 2017 р. № 820-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/820-2017-%D1%80#Text>